

drugokrat storí ravno tako, in to se ponavlja, če vzgojitelj ni posebno pozoren, toliko časa, da se iz „lažnjivca v sili“ izcimi velik, hudomušen lažnjivec.

Take hibe proti vzgoji pa se ne nahajajo le doma, temveč tudi v šoli, po delavnicah in povsod, kjer se nepremišljeno kaznuje.

Največkrat se tedaj otrok laže zato, ker se boji kazni. Ako je pa vzgojnik prenapet in brezsrčen človek, ga otrok le nekako na videz uboga in mu je potuhnen. Potuhnen otrok pa postaja prilizovalec in hinavec, kar je oboje zelo slabo. Vzgojnik naj tedaj pazi, da ne bode vzrejal prilizovalcev in hinavcev. To se mu najlagje posreči, ako z otrokom ne ravna prestrogo; ako mu pustí, da govori in se kaže, kakor je, — to je, da je odkritosrčen. Odkritosrčen pa je otrok le tedaj, kadar vidi, da ga vzgojitelj ljubi in mu le dobro želi ter da se mu ni bati ničesar, če se ravna po njegovi volji.

Vzgojitelj naj torej pri otroku odpravlja vsak naopačni strah in vsako nepotrebno bojzljivost ter naj otroku kaže, da on mnogo bolj ceni človeka, ki je odkritosrčen, kakor pa takega, ki se prilizuje in dobrika. Vzgojnik naj otroku kaže na vzgledih iz domače in svetovne zgodovine, kako pošten mož zaničuje vsako laž in da sploh človek, ki mu je za svojo čast kaj mar, nikakoršne laži ne more in ne smé trpeti. Kadar otrok vidi, da je vzgojniku resnica čez vse, postaja bolj in bolj pogumen, ter je popolnoma odkritosrčen; otrokova duša je vzgojniku na stežaj odprta. Vzgojnik naj pri vsaki priliki otroku kaže, da on tako zaupanje zelo čišla in spoštuje. Pri tem pa naj bode vzgojnik otroku tudi sam v najlepši vzgled. Vsaj je sploh znano ono glavno pravilo, ki pravi, da naj bode vzgojitelj sam pošten, torej tudi resnicoljuben.

Kakó pa je dandanes z resnicoljubjem? Poglejmo v domačo hišo, in kmalu bomo tu pa tam videli, kakó sestavno se gojí laž in hinavstvo. Tu vidimo premožno, a malo omikano ali pa celó surovo mater, katera ima edinega otroka, hčerko, ki jo pripelje v šolo. Slepo ljubeča mati bi rada videla, da bi njeno ljubico povsod odlikovali. A šolske naloge so težke, pretežke za pomehkuženo stvarico. Dobí jej domačo učiteljico, katera ji, da je prej gotova, naloge narekuje, zraven jo pa uči, da naj v šoli reče, da je nalogo sama naredila, kar leno, razvajeno dekletce v šoli istinito smelo trdi. Razven tega pa mora učiteljica mesto svoje gojenke vezti, plesti ter v teh strokah izdelovati jako lepe reči, s katerimi se abotna mati v pričo otroka proti svojim znankam baha, da jih je ljubljeno dete samo naredilo. In tako se vrsté zgodnice za zgodbicami po lažnjivih, zvitih ovinkih. — Matere in sploh vzgojiteljice prepričajte se, da imajo take slabosti (kakor jih imenujete) hude, hude posledice. Po tej poti se otroci vadijo lagati pa tudi nekako naopačno hrepeneti po časti, katere niso zaslužili. Celó divjaki črtijo lažnjivca in mu ne zaupajo. Beremo o divjih Astekih v Ameriki, da imajo navado, da lažnjivega otroka s trnom v jezik zbadajo tako dolgo, da se odvadi lagati. — Tedaj: stariši, učitelji in sploh vzgojniki, pazimo, da vzrejamo pošteno, odkritosrčno in resnicoljubno mladino. H.

J e z i k.

Jezik je splošno spričevalo človeške omike. Z jezikom razodeva človek sam sebe: svoje občutke, misli in voljo. Z jezikom prav kažemo dušo, kakoršna je v resnici. Kako pa se otrok vadi govoriti? Nagon, da otrok želi druge posnemati in sam delovati, priganja otroka govoriti.

Otrok sliši očeta, mater, brata ali sestro govoriti ter ponavlja besede, katere mnogokrat sliši. To pride iz nagona, da se ravna po drugih, in jih posnema. Ta točka je pri vzgoji zelo važna. Otroci, kateri imajo močen nagon, da se po drugih ravnaajo, in

pa slab nag on do samodelavnosti, se naučijo prav zgodaj in mnogo govoriti. Ne občutijo in ne mislijo pa zraven prav nič, kakor škorec in papiga. „Kakor stari pojó, tako čivkajo mladji“. To veljá pri marsikaterem človeku, kateri nikoli svojega blaga ne prodaja, temuč kaže le to, kar je užé drugod videl in slišal.

Čudno se dozdeva marsikomu, da nekateri otroci tako gladko in lahko govorijo, drugi pa so pri govorjenji jako okorni. To pa je zato, ker premalo slišijo druge govoriti, ali pa nimajo pravega nagona, da bi druge posnemali.

S samim posnemanjem pa človek tudi ne more biti samostojen. Mnogo klepetanje ni veliko vredno, če otrok ne govori iz nagona do samodelavnosti in samostojnosti. Posnemanje se more družiti s samodelavnostjo.

Otrok ne sme družega govoriti, kar resnično občuti in misli, ker sicer ne razodeva samega sebe, ampak le kaže, kakoršni so drugi. Tù mora vzgojitelj prav paziti in pridno delati. On mora otroku nagon do samodelavnosti vzbuditi in ga vaditi, da besede, katere vé, tudi razumi, in jih potem še le pové. Otrok mora denar, katerega dóbi od očeta, dobro pregledati in poznati njegovo vrednost, ker sicer postane brezumen zapravljivec. — Poglejmo, kako se otrok véde! Otrok, recimo, pravi: „Roka me boli“. To je izraz njegovega občutka. Ako pa pravi: „O Bog, kolike bolečine trpim v svoji roki!“ potem koj spoznamo, da je le nepremišljeno ponavljal besede, katere je od drugih slišal.

Le vprašajmo ga, kaj je „bolečina“, in ne bode nam mogel prav odgovoriti.

Otrok bere kako pripovedko. Potem pravi: „Vsa povest je žalostna, ker je nesrečno dete v potoku utonilo“. Tù otrok naravnost pové svoje prave misli.

Ako pa pravi: „Osoda otrokova je obžalovanja vredna“, vprašajmo ga, kaj je „osoda“, in molčal bode. Povedal nam je le nepremišljeno besedo koga drugega.

Naj močnejše občutke izrazimo z vzklikom, manj močne užé z besedo, katera ima v sebi razumek. Tako pravi otrok: „Jabolko je sladko“. Tù otrok po svojem občutku pravi jabolku, kakšno je.

Pojme: hiša, rastlina, žival i. t. d. sliši otrok od svojih vzgojiteljev, in jih posnema. Zeló važno je, da vzgojitelj otroku vse take pojme natančno razloží, da jih pozná in dobro razumi ter ne blebetá brezmiselno, kakor škorec.

Omika jezikova je jako težavno delo. Da pa svoj namen dosežemo, moramo vzbuditi v gojencu veselje do samodelavnosti. Otrok naj jezik nekoliko sam kuje, nekoliko pa naj ga po drugih posnema. Učitelj naj pa z otroci tudi sam vselej pravilno in vzgledno govori. Užé pri nazornem uku prvo šolsko leto naj bode učitelj učencem živ vzgled dobrega govornika, t. j. vse, kar učitelj govori, naj govori kratko, točno, izbrano in umljivo. Govori naj sam vedno v polnih stavkih, pa naj to tudi tirja od učencev, ki mu odgovarjajo. Učitelj naj prvence uči ogledovati, misliti in govoriti. Naloga nazornega uka je pred vsem ta, da se otrok uči in vadi govoriti. Otrok pa mora govoriti le to, kar razume. Najpred naj reči ogleduje, potem pa naj o njih govori. Učitelj naj pa pred vsem pazi, da otroci pri govorjenji mislijo. Z eno besedo: učitelj mora učence pri vajah v govorjenji počasi voditi in vpeljevati v veliko poslopje vesoljne narave.

J. D.

Knjiga Slovénka

XIX. veku.

Martin Kuralt „von Geburt ein Krainer, Weltpriester, ein gewandter lateinischer, deutscher u. krainischer Dichter: Jútrejna pésem eniga Krajnskiga